

VERANDERLIJK, VERRADERLIJK EN IJZINGWEKKEND MOOI

Voor de Zanskari in noordwest India is ijs van levensbelang. In de zomer is hun woongebied bereikbaar via bergpassen, maar een deel van het jaar zijn die met sneeuw bedekt en is de Zanskar-regio van de buitenwereld afgesloten. In januari en februari zorgt de natuur voor een uitzonderlijke route: over de bevroren Zanskar. Deze ijstocht met overnachtingen in grotten of tenten wordt de Chadar genoemd, wat laken of witte deken betekent, en is niet zonder gevaar.

BERGSPORTDAG

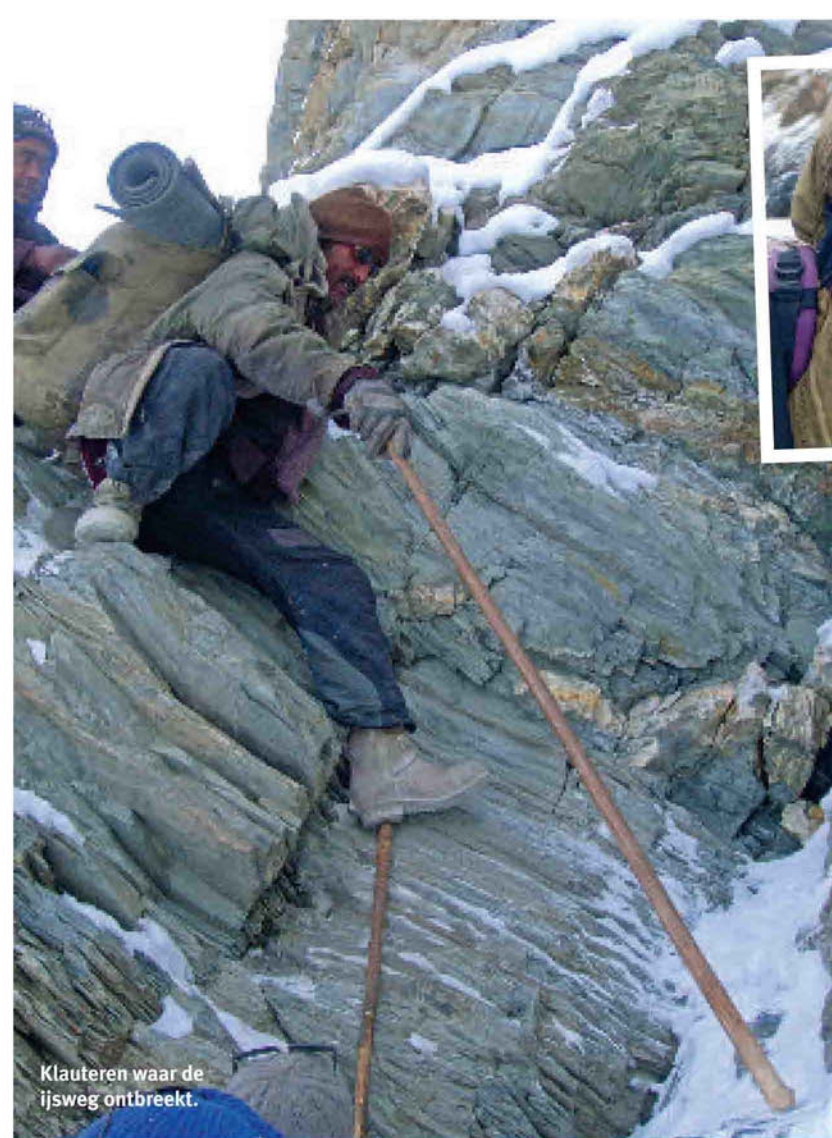

Ijstocht in de Utrechtse Jaarbeurs

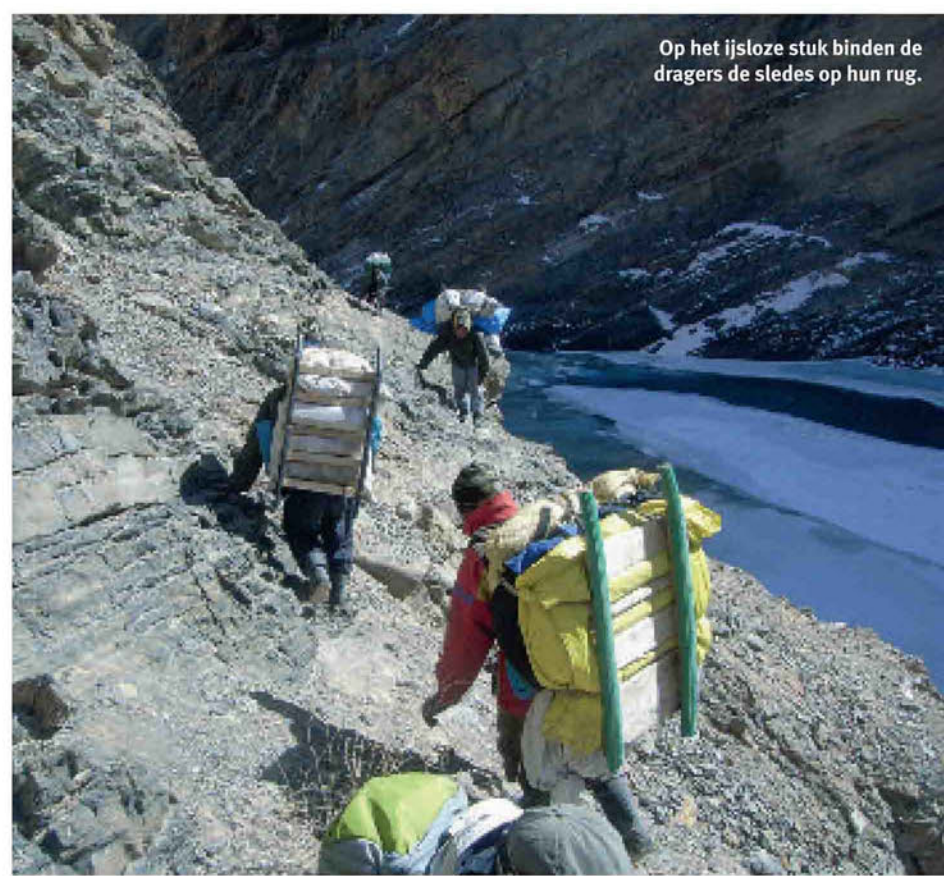
Myra de Rooy verblijft sinds 1986 regelmatig in de Himalaya-regio. Ze schreef over haar Chadar-trektocht in *Dochters van de bergen, Sterke vrouwen uit Iran, Ladakh, Oost Turkestan en Tibet*, dat in november uitkwam. Kijk voor meer informatie op myraderooy.nl. Op zondag 15 maart geeft Myra tijdens de Bergsportdag in de Utrechtse Jaarbeurs een lezing over de hier beschreven ijstocht. Kijk voor meer informatie op bergsportdag.nkbv.nl.

De tocht op de bevroren Zanskar is niet zonder gevaar.

Klauteren waar de ijsweg ontbreekt.

Op het ijsloze stuk binden de dragers de sleds op hun rug.

Mijn vertrekpunt is Leh, de hoofdstad van Ladakh. Een jeep brengt mij en mijn Zanskari-begeleiders naar het beginpunt. Chilling is de laatste nederzetting, daarna volgt een wegwerkerskamp waar we starten met onze tocht door onbewoond gebied. De bewoners van het kamp, mannen en vrouwen, werken aan een autoweg die het gebied het hele jaar rond bereikbaar moet maken.

De taal van het ijs

Stille versterkt geluid, sneeuw knerpt onder mijn bergschoenen. Voor me lopen de mannen met sleds op hun rugzak gebonden. Ons pad loopt dood bij een rotswand. Daar dalen we af naar het ijs, waar mijn tochtgenoten hun slee trekken. Slechts een deel van de Zanskar is bevroren. Tussen de tegen de oevers aangeplakte ijsranden stroomt water. Schotsen dobberen als miniaturboten voorbij. De ijskwaliteit wisselt: de zon verandert het in een zompige brij en waar zonlicht de bodem nooit bereikt, wordt het water volledig door een ijsvloer bedekt. Ik zie luchtbellen gevangen in hemelsblauw bevroren water en ijspegels als orgelpijpen. De Chadar is veranderlijk, verraderlijk, maar ijzingwekkend mooi. Met stokken testen mijn reisgenoten de ondergrond. Bij te dun ijs schiet de stok erdoorheen. Als het hout niet door het oppervlak prikt, is het belangrijk welke toon het ijs produceert: iemand die 'de taal van het ijs' spreekt, weet aan de hand van het geluid of de kwaliteit voldoende is om een mens te dragen. Waar het kan, trekken de mannen hun slee. Ze hebben de rugzakken zo op hun sleds gebonden dat ze bij een ijsloos stuk het materiaal direct op hun rug kunnen hijsen.

Voetje voor voetje

Een vossenspoor kruist ons pad. Eerder zagen we sneeuwluipaardsporen. De natuur regeert, de mens wordt hier slechts gedood. Steenbokken vluchten weg. Het lijken onoverwinnelijke klimmers, maar een steenbokkarkas onthult dat ook zij kunnen uitglijden. Bij een verticale wand toont de Chadar haar grillige kant: water raast langs de steebrede ijsrand. 'Het is hier altijd een probleem, er welt warm bronwater op,' vertelt de gids. Hij wijst naar de enige mogelijkheid. We klauteren omhoog om vervolgens horizontaal verder te traverseren. Links, diep beneden, stroomt de Zanskar, rechts biedt steile rots houvast. Voetje voor voetje verplaatsen we ons. Waar de rotsband ophoudt, keren we terug naar de rivier.

De slaapplekken zijn uithollingen in de rots met een stenen muurtje ervoor. Geblakerde plafonds verraden voorgangers. Buiten ligt sneeuw, maar naast een kampvuur valt de kou mee. Na de maaltijd strekken we ons uit, ik wikkel mijn donsjack om mijn voeten en schuif zo in mijn slaapzak. Het vuur dooft en ik luister naar de rustige ademhaling van de vijf mannen naast me. Overdag stap ik in hun voetstappen. Dat voelt veilig. Ik ken hen amper, onder andere

IK WIL EEN DAG BLIJVEN MAAR DE NATUUR BESLIST ANDERS

De Zanskar is gedeeltelijk bevroren.

omstandigheden zou je mijn beslissing om samen deze tocht te maken naïef kunnen noemen, maar het voelt vertrouwd.

Continentalen botsing

Bij het ontwaken, overspant strak blauw de kloofwanden. Waar de Zanskar niet bevroren is, bruisst hij als een spelend kind of stroomt hij traag als een bejaarde. Onze 'lunchgrot' ligt in een conglomeraatafzetting van aan elkaar gekitte rotsen. Hier heeft de Zanskar zich een weg gevretten door sedimenten die de rivier eerder zelf afzette. De dalwanden boven de grot bestaan uit geplooide gesteentepakketten. Het resultaat van oerkrachten. De botsing van continenten, zo'n veertig miljoen jaar geleden, wordt bijna tastbaar. De Indiase plaat beweegt richting het Euraziatische continent en bereikt na ruim zesduizend kilometer de kust. De tussengliggende zee werd dichtgeknepen en een continentale botsing volgde. Daarbij werd gesteente geplooid en opgeheven

tot de Himalaya. In Zanskar liggen de herinneringen aan de oceaan aan het oppervlak, het zijn de fossielen in mariene afzettingen.

Vlak voor Nyerak, het enige dorp onderweg, passeren we een gestolde waterval met meterslange pegels als broze ijsstalactieten. Vlakbij ligt een brug. Het is in de ijsrijke periode de enige oversteekplaats tussen Chilling en de zuidelijker gelegen Zanskarvallei. Vanaf hier is het nog een dag over het ijs naar Lingshed.

De natuur beslist

De huizen en het klooster van Lingshed liggen in een met sneeuw gevulde kom. Ik overnacht bij een Zanskari vriend. Ik wil een dag blijven, maar de natuur beslist anders: het worden er vier. Een sneeuwgorrdijn versluiset de omgeving. Sneeuw stapelt zich tot lawinegevaarlijke dikte. Ik drink liters boterthee in de keuken. Stopt de sneeuwval kortstondig, dan komen de dorpsbewoners

naar buiten en schallen kinderstemmen en gelach door de vallei. De ouderen voeren het vee. Mijn gastheer zit nadat hij zijn veestapel te eten heeft gegeven, verkleumd naast me. Handen en natte kousen-voeten strekken zich uit naar het fornuis. Terwijl hij een mestkoek op de vlammen legt, vertelt hij over de verschillende soorten brandstof. "Ezel- en paardenmest verbranden snel, daar begin je mee als je het vuur aansteekt. Yakmest brandt veel langzamer, dan volgt de schapenmest, die brandt het traagst."

Groei en afbrokkeling

Op de vijfde ochtend in Lingshed is de hemel bewolkt, maar er valt geen sneeuw. Enkele mannen vertrekken richting Leh. Het moment om in hun kniediepe voetstappen te treden. We lopen de Chadar in omgekeerde richting. Ik herken bergen, rivierbochten en grotten. De Zanskar is veranderd, hij lijkt een levend organisme. Waar we op de heenweg via rotsen klauterden, kunnen we nu over

het ijs, of omgekeerd. Tweemaal schuiven we gestrekt op de ijsvloer onder een rotsdak door met stromend water naast ons. De ijsweg groeit en brokkelt elders af. Een spoor stopt plotseling, alsof een geheimzinnige voorganger over het water verder liep.

In Leh begint het dromen: een volgende winter nogmaals deze fabelachtige tocht? 🏔️

Zanskar en Ladakh

De Chadar is slechts mogelijk in de maanden januari en februari. Vanaf Delhi is Leh's winters alleen per vliegtuig bereikbaar. Lokale trekkingbureaus kunnen de tocht regelen, maar ook Nederlandse reisbureaus bieden de reis aan, gecombineerd met een kloosterfestival. Vanwege de hoogte is het belangrijk om eerst te acclimatiseren.

Overnachtingsgrot, v.l.n.r. Lobsang, Gyatso, Jangphel en Tseten.

Tseten schuift onder de rots door terwijl het water naast hem stroomt.